

водили отъ еднакви главни, основни, истински правила за водението на войната и сж водили *методическа* война, т. е. съгласна съ тѣзи правила. А въ заключение, като се обръща къмъ своитѣ 14 похода (въ Италия — 2, въ Германия — 5, въ Африка и Азия — 2, въ Полша и Русия — 2, въ Испания — 1 и въ Франция — 2), Наполеонъ I казва, че всичкитѣ планове на неговитѣ 14 похода били тѣй сжщо съгласни съ истинскитѣ правила за водението на войната и, че войнитѣ му били смѣли, но методически.

По такъвъ начинъ, въ последне-показаното мѣсто Наполеонъ I отнисалъ истинскитѣ правила за водението на войната не само къмъ настѣпателната война, но и къмъ отбранителната. А въобще почти на всѣкѣждѣ въ другитѣ мѣста на запискитѣ си той ималъ прѣдъ видъ изключително или поне прѣимущественно настѣпателната и методическа война.

Касателно включването отъ него въ числото на великитѣ полководци въ историята именно тѣзи седемъ, които той наименовалъ, а не по много или по малко, или цѣкъ други, трѣбва да кажемъ, че той, самъ великъ полководецъ, ималъ е пълно право на рѣшителенъ по този въпросъ гласъ — и негова гласъ върху това е несъмнѣнно вѣренъ. Всичкитѣ седемъ поименовани отъ него лица по всички права напълно заслужвали да бѣдѣтъ турени въ числото на великитѣ полководци въ историята — по отношение собствено на *необикновеннитѣ имъ военни, умствени (на ума) и нравствени (на волята и характера) дарби**. Въ това отношение всички тѣ сж съвсѣмъ равни по между си. Но не може да се каже сжщото въ отношение: 1) на самостоятелността въ дѣйствиата имъ и 2) на обема и размѣра на извършенитѣ отъ тѣхъ подвизи и важността на политическитѣ имъ резултати. Въ тѣзи двѣ отношения, едни отъ тѣхъ прѣдставляватъ голѣмо сходство по между си, а други — много или малко различие. Александръ Великий, Густавъ Адолфъ и Фридрихъ Великий, а сжщо Петръ Великий и Наполеонъ I, сж били съвсѣмъ самостоятелни, отъ никого независими, напълно свободни въ дѣйствиата си монарси-полководци и сж извършили подвизи обширни и важни по политическитѣ имъ резултати. Сжщо трѣбва да се каже и за Цезаря, който, макаръ и да не билъ монархъ, но билъ самостоятеленъ, независимъ полководецъ, а послѣ и пълномощенъ диктаторъ. Но Аннибалъ, Тюреннъ, принцъ Евгений и Суворовъ сж били полководци подчинени на правителствата си

*) „Първото нѣщо“ — казва Наполеонъ (Las Cases: Mémorial de s-te Hélen, II, 7) — „което изведиъ въздага генерала надъ тѣпата, е *равновесието на ума и характера или волята*. Той трѣбва, изражающъ се фигурно, въ отношението на *основата* (характера или волята) и *височината* (ума) да съставлява, тѣй да се каже, *квадратъ*.“